

Handläggare:
Jeanette Hagberg
Susanna Karlsson
Telefon: 08-508 28 855

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2011-09-27 p. 12

Kemikalier i hårvårdsprodukter

Svar på skrivelse från Per Bolund m.fl. (MP)

Förslag till beslut

- 1 Godkänna miljöförvaltningens svar på skrivelsen.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Pia Winbladh Högfors
Avdelningschef

Bakgrund

Användningen av potentiellt giftiga ämnen i hårvårdsprodukter har aktualiserats på senare tid och mot bakgrund av detta har Per Bolund m.fl. (MP) i en skrivelse till miljöförvaltningen efterfrågat:

- Om någon analys genomförts vad gäller konsekvenserna av att hårvårdsprodukter som används vid frisörsalonger spolas ut i avloppsnätet eller läcker ut från förorenat avfall.
- Om det finns möjlighet att genomföra ett riktat projekt mot just frisörer för att minska utsläpp av potentiellt giftiga ämnen till miljön.

Miljöförvaltningens hälsoskyddsavdelning bedriver tillsyn på kosmetiska och hygieniska produkter och har under de senaste åren gjort tillsynsbesök hos detaljister. Tillsynen har de senaste åren fokuserat på några av hälsoskyddsskäl förbjudna ämnen; konserveringsmedlet metyldibromo glutaronitril och de hudblekande ämnena kvicksilver och hydrokinon. Prioriteringen av ämnen har gjorts i samråd med Läkemedelverket.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund genomförde under 2010 en tillsynskampanj riktad till frisörer med fokus på hälsoskydd. Vid tillsynsbesöken hittade man hårfärger som innehöll ett förbjudet ämne som i innehållsförteckningar benämns HC Yellow No5.

Någon tillsyn med fokus på kosmetiska och hygieniska produkters miljöfarlighet har förmodligen inte genomförts av någon svensk kommun hitintills.

Regelverk

Hälsoskyddsaspekterna regleras på EU-nivå, bland annat genom *Kosmetikadirektivet 76/768/EEG* och *EG-förordning 1223/2009 om kosmetiska produkter*. I Sverige är det Läkemedelsverket som är central tillsynsmyndighet och dessa kemiska produkter regleras bland annat genom *Föreskrifter om förbud och begränsningar för vissa ämnen att ingå i kosmetiska eller hygieniska produkter LVFS 2007:4*. Regleringen inom hälsoskyddsområdet är tydligare än den på miljöområdet. Bland annat är flera ämnen uttryckligen förbjudna, exempelvis HC Yellow No5 och hydrokinon som nämnts ovan.

Lagstiftningen på kemikalieområdet finns i *REACH (EG-förordning 1907/2006)*.

I Sverige är det Kemikalieinspektionen som är central tillsynsmyndighet med ansvar bland annat för tillsyn över importörer och tillverkare av kemiska produkter. Av alla drygt 100 000 kemiska ämnen som finns registrerade inom REACH, så hamnar ämnen med de farligaste egenskaperna på den så kallade kandidatlistan. När ett ämne förts upp på kandidatlistan kan det medföra följande: att ämnet ska anmälas till den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA, att information ska lämnas till kunden om att ämnet finns i varan eller att ämnet kan bli föremål för tillståndsprövning av EU.

Kemikalieinspektionen har tagit fram den så kallade PRIO-guiden som baseras på de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel, dvs kunskapskravet, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen som fastställer att verksamhetsutövare ska undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för miljön, om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

PRIO delar in ämnen i två prioriteringsnivåer, utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen. Den första gruppen benämns utfasningsämnen som har så allvarliga egenskaper att de inte bör användas. Där listas ämnen som är cancerframkallande, mutagena (förändrar DNA), reproduktionstoxiska (stör förmågan till fortplantning), hormonstörande (kan orsaka allvarlig skada på organismer och ekosystem), persistenta (icke nedbrytbara), bioackumulerande (ansamlas i djur och växter), toxiska (giftiga) och särskilt farliga metaller. Kriterierna för vad som anses vara utfasningsämnen speglar till stor del de kriterier som ligger till grund för tillståndsprövning inom REACH.

Frivilliga miljömärkningar

Det finns schampo och balsam som är miljömärkta med Svanen och Bra Miljöval, men de täcker inte behoven hos en professionell frisör.

Det finns även frivilliga och icke-vinstdrivande miljödiplomerings, bland annat Grön Salong med ursprung i Danmark. De har kategoriserat ämnen som är tillåtna i kosmetik men skadliga ur miljö- och hälsosynpunkt och tagit fram listor över produkter som är

rekommenderade, accepterade respektive förbjudna för en Grön Salong att använda. Om en produkt inte finns med på någon av listorna kan frisörer och andra skicka in INCI-innehållsförteckningen och få produkten klassificerad. Enligt Grön Salong går det att undvika de mest miljöskadliga ämnena och ändå utföra alla typer av behandlingar förutom transformationspermanent (rakpermanent). Organisationen anordnar regelbundet utbildningar för frisörer.

Förvaltningens synpunkter

Brazilian Blowout

Den ursprungliga produkten har mycket riktigt dragits tillbaka av den svenska agenten efter föreläggande från Läkemedelsverket. Produkten innehöll en icke tillåten halt av formaldehyd, vilket är skadligt för frisörer som exponeras. Miljöförvaltningen bedömde, efter samråd med Läkemedelsverket, att det inte var motiverat att genomföra kompletterande tillsyn på salongerna.

Har någon analys genomförts vad gäller konsekvenserna av att hårvårdsprodukter som används vid frisörsalonger spolats ut i avloppsnätet eller läcker ut från förorenat avfall?

Någon fullständig analys av miljökonsekvenserna av att hårvårdsprodukter går ut i avloppsvatten eller hamnar i avfall har troligen inte gjorts i Sverige. Det finns omfattande dokumentation om olika ämnens miljöpåverkan, men det är svårare att hitta uppgifter om ämnenas nedbrytbarhet exempelvis i reningsverksprocesser. Det går att få fram hur stor del av utsläppen som kommer från kosmetiska och hygieniska produkter, men det skulle kräva ett stort efterforskningsarbete.

Stockholm Vattens expert har lämnat några övergripande synpunkter. Hon gör bedömningen att flera i hårvårdsprodukter ingående ämnen är vattenlösliga och inte så persistenta, vilket innebär att några av dem bryts ned, åtminstone delvis, i reningsverk. Den produktgrupp som förmodligen står för den största miljöpåverkan är hårfärger som kan innehålla ämnen som är både giftiga för vattenlevande organismer, svårnedbrytbara och i vissa fall även bioackumulerbara. Det faktum att användningen av hårfärg ökar gör också att risken för miljöpåverkan ökar.

Om man enbart ser till ämnenas farlighet så finns det omfattande fakta att tillgå. Kandidatlistan uppdateras två gånger per år och i dagsläget omfattar den 53 ämnen. Två av dessa ämnen används i kosmetika: Bis(2-ethylhexyl)phthalate DEHP, med utbredd användning i kosmetiska produkter, och 2-methoxyethanol som förekommer bland annat i parfym. Båda dessa ämnen kan vara reproduktionshämmande och orsaka fosterskador. I dagsläget är DEHP är högst prioriterat av EU och man arbetar i riktning mot tillståndsprövning. Utöver ämnena på kandidatlistan finns ytterligare flera hundra

registrerade ämnen som uppfyller EU:s kriterier för miljöfarlighet. Även PRIO-guiden innehåller listor med information om miljöfarliga ämnen.

Från vetenskapligt håll kommer också rapporter som tyder på att problemen ökar. Nyligen har en artikel i *The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* uppmärksammat en ökning av missbildningar hos nyfödda och utvecklingsproblem hos barn och kopplar det till förekomsten av hormonstörande ämnen i miljön. Hormonstörande ämnen förekommer i många kosmetiska produkter.

Finns det möjlighet att genomföra ett riktat projekt mot just frisörer för att minska utsläpp av potentiellt giftiga ämnen till miljön?

Det skulle vara möjligt för miljöförvaltningen att genomföra ett projekt riktat till frisörer i syfte att minska utsläppen av giftiga ämnen. Innan man lanserar ett sådant projekt krävs dock ett omfattande förarbete, eftersom det handlar om att bryta ny mark inom tillsynen.

Kemikalieinspektionens PRIO-guide innehåller ämnen som förekommer i kosmetiska och hygieniska produkter, men eftersom KemI ansvarar för kemiska varor (exempelvis textilier och nappflaskor) och inte kosmetiska produkter, så har man enbart tagit fram praktiska råd för just dessa varor. Läkemedelsverket å sin sida utgår i sin tillsyn och tillsynsvägledning ifrån en lagstiftning som ser till hur farligt ett ämne är för individen när det ingår i kosmetika. Den lagstiftningen tar inte hänsyn till miljöpåverkan.

I skrivelsen från Miljöpartiet nämns bland annat PPD (N-isopropyl-N'-fenyl-p-fenylendiamin) som ofta förekommer i svart hårfärgningspigment. Det är ett exempel på ett ämne som är tillåtet i kosmetiska och hygieniska produkter, men som är allergiframkallande, miljöfarligt med långtidseffekter och klassat som ett prioriterat riskminskningsämne i Kemikalieinspektionens prioriteringsguide.

Om miljöförvaltningen ska informera eller bedriva tillsyn på frisörer och detaljister så måste man först ta ställning till vilka krav som det är rimligt att ställa. För att identifiera vilka ämnen som bör ersättas så behöver man länka ihop de kosmetiska produkterna med kemikalielagstiftningen. Man kan exempelvis samköra registret över kosmetiska produkter med ämnena på PRIO-listan för att se vilka hårvårdsprodukter som man bör ägna uppmärksamhet åt.

Det bör även nämnas att utsläppen av farliga ämnen i hårvårdsprodukter inte enbart härrör från professionell användning inom frisörbranschen – många färgar och stylar håret hemma. Det vore därför relevant att rikta eventuella insatser även till detaljister.

Miljöförvaltningen kommer att ta kontakt med KemI för att aktualisera denna fråga och följa utvecklingen av deras branschdialog med kosmetikabranschen.

/ SLUT

Bilaga 1: Skrivelse Kemikalier i hårvårdsprodukter, Per Bolund (MP) m fl